

Til Universitetsstyret
Fra Universitetsdirektøren

Sakstype: Diskusjonssak
Møtesaksnr.: D-sak 1
Møtenr.: S2/2020
Møtedato: 5. mai 2020
Notatdato: 22. april 2020
Arkivsaksnr.:
Saksansvarlig: Kristel Skorge, direktør, avdeling for forskningsadministrasjon
Saksbehandler: Sveinbjörn Hannesson, seniorrådgiver

Humaniorastrategi for UiO

Henviing til tidligere behandling i styret

Det vises til vedtak i Universitetsstyret 20. juni 2017 «V-sak 5 «Årsplan 2018-2020 og fordeling 2018», om at «UiO ønsker en bred institusjonell forankring i oppfølgingen av Humaniora-meldingen, og oppfølgingen vil konkretiseres i en egen handlingsplan.»

Bakgrunn

Siden vedtaket i Universitetsstyret har det vært arbeidet med å lage et utkast til en handlingsplan for humaniora ved UiO. Etter diskusjoner i interne ledermøter i løpet av 2017 og 2018 om ulike forslag til handlingsplan, presenterte dekan for Humanistisk fakultet, Frode Helland, et nytt utkast i dekanmøtet 12. juni 2019. Der argumenterte Helland for at utkastet burde være en strategi fremfor en handlingsplan. Forslaget fikk støtte fra dekanene og UiOs ledelse. Etter videre diskusjoner i dekanmøtet 25. september 2019 og 1. april 2020, konkluderte dekanene med at utkastet som her foreligger, var et godt og ambisiøst dokument som representerer humaniora ved hele UiO. Saken ble lagt frem for IDF 16.april 2020.

Strategiutkastet er utarbeidet av en tverrfakultær skrivegruppe bestående av representanter fra Humanistisk fakultet, Teologisk fakultet, Juridisk fakultet, Samfunnsvitenskapelig fakultet, Utdanningsvitenskapelig fakultet og Kulturhistorisk museum. Arbeidet har vært ledet av dekanen ved Humanistisk fakultet.

Formål og innretning

Det overordnede målet med strategien er å styrke humanioras plass ved UiO slik at universitetet fortsatt vil være det fremste på humaniora nasjonalt og med ambisjoner om å ha samme plass på nordisk nivå. Strategien skal sikre god oppfølging av Meld. St. 25 (2016–2017) Humaniora i Norge, Forskningsrådets Evaluering av humanistisk forskning i Norge (2017) og UiOs strategiske mål.

I tillegg til innledning og et avsnitt om strategiske valg, består strategiutkastet av følgende hoveddeler: Historie, kulturarv og estetikk; Kunnskap og skole; Språk- og kulturkompetanse; Bærekraftig utvikling og klimautfordringen; Teknologi som kultur- og livsform; og Demokratisk utvikling. Hver hoveddel inneholder prioriterte og konkrete mål og tiltak.

Universitetsstyret bes om å gi innspill til det fremlagte forslaget til Humaniorastrategi for Universitet i Oslo.

Arne Benjaminsen
universitetsdirektør

Kristel Skorge
avdelingsdirektør

Vedlegg:

- Humaniorastrategi for Universitet i Oslo

Humaniorastrategi for Universitetet i Oslo

UiOs humaniorastrategi er levert av en arbeidsgruppe ledet av HF-dekan Frode Helland og bestående av professor Brita Brenna, professor Mette Halskov Hansen, professor Hilde Hasselgård, professor Øystein Linnebo, professor Kim Christian Priemel (alle HF), professor Marius Timman Mjaaland (TF), professor Katja Franko (Jus), professor Rita Elisabeth Hvistendahl (UV), professor Kristin Asdal (SV) og seksjonssjef Anne Lene Melheim (KHM).

Humaniorastrategi for Universitetet i Oslo

Innledning

Humaniora ved UiO er nasjonalt ledende og internasjonalt fremragende. Dette ble bekreftet av Norges forskningsråds evaluering av norsk humanistisk forskning i 2017, som slo fast at UiO har mange humaniora-miljøer i det internasjonale toppskiktet. Dette viser seg også ved at humaniora ved UiO har godt gjennomslag på den europeiske forskningsarenaen. [Faktabokser om Humeval og ERC]

UiOs ledende posisjon nasjonalt er et resultat av lange tradisjoner og godt strategisk arbeid med fagutviklingen. Det ligger et stort ansvar i å forvalte miljøer av slik høy kvalitet, et ansvar UiO er seg bevisst og ønsker å uttrykke gjennom den foreliggende strategien. Det overordnede målet med strategien er å befeste humanioras plass på UiO slik at vi fortsatt vil være det fremste humaniorauniversitetet nasjonalt og med ambisjoner om å ha samme plass på nordisk nivå.

Humaniora har stått sentralt ved Universitetet i Oslo siden opprettelsen i 1811. Flere humanistiske disipliner ble organisert i «Det filosofiske fakultet» sammen med matematikk og naturvitenskap. Samtidig var humaniora en naturlig del av profesjonsutdanningene ved Det teologiske fakultet og Det juridiske fakultet.

Siden har universitetet vokst, og har fått sterkere arbeidsdeling, mer spesialisering og flere disipliner. Tanken om et helhetlig fagtilbud som lå bak dannelsen av universitetet i 1811 møter vi imidlertid igjen i dag i andre former: Humaniora er representert på de fleste av UiOs fakulteter og museer. I UiOs utdanning finnes det bare ett fellesemne, og det er det humanistiske *examen philosophicum*. Forskningsfelt som eksplisitt overskrider det som før ble kalt «de to kulturer» er for eksempel medisinsk historie, forskningsetikk, vitenskapshistorie, biologi, samfunnsmedisin og energi- og miljøforskning. Grensen mellom samfunnsvitenskapene og humaniora er ikke bestandig tydelig; det snakkes ofte om HUMSAM som ett felt, men fagområdene har også ulike og kompletterende innganger til problemstillinger.

Dette er en strategi for humaniora ved hele UiO. Humaniora forvalter spesifikk kunnskap om menneskelig historie, språk og kulturelle uttrykksformer som et moderne samfunn ikke kan fungere uten. Samtidig gir de humanistiske fagene kunnskap og ferdigheter som går utover det fagspesifikke og disiplinære. De fleste studenter vil gå ut i jobber hvor de vil arbeide tverrfaglig. Også dagens forskningsvirkelighet er mer og mer tverrfaglig; historikere bruker økonomiske modeller, språkforskere og litteraturvitere bruker digital teknologi, og laboratorier blir en integrert del av humaniora. Tverrfaglighet er viktig i bestrebelsene på å bidra til løsningen av store samfunnsutfordringer, noe som også i stigende grad avspeiles i EUs og nasjonale forskningsstrategier og -satsninger.

UiO kan allikevel gjøre det betydelig bedre og bli en enda tydeligere bidragsyter til forståelsen av og løsningene på samfunnsutfordringer ved i høyere grad å utnytte hele den faglige bredden. Forurensning og klimaendringer, masse migrasjon som resultat av krig og nød, økende økonomisk ulikhet, kulturkonflikter, rasisme og fremmedfrykt, automatisering og press mot demokratiet har globale årsakssammenhenger med lokale virkninger.

Strategiske valg

- Dagens betydelige **faglige bredde og høye kvalitet innen humaniora ved UiO skal forvaltes** i tråd med faglige og samfunnsmessige behov slik at det potensielle konkurransefortrinnet den representerer bl.a. for tverrfaglig forskning, kan realiseres.

- Humaniora ved UiO skal svare på regjeringens forventninger om å **styrke fagenes samfunnsrelevans** ved å bli en enda tydeligere bidragsyter til forskning omkring vår tids største samfunnsutfordringer, fra klima og miljø til kultur møter, migrasjon og demokratiutvikling, også i samarbeid med de samfunnsvitenskapelige fagene.
- Humaniora ved UiO skal **forbedre forskning og undervisning innen etablerte disipliner, være åpne for nye**, og arbeide for å utvikle **forpliktende tverrfaglige forbindelser** med andre fagområder både på UiO og utenfor institusjonen.
- Humanistisk utdanning ved UiO skal gi **nøkkelpetanse i en dannelse for det 21. århundre**; kunnskap om nasjonale og globale utviklingstrekk, kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, samarbeid og sosiale ferdigheter, historisk bevissthet, estetisk forståelse og kreativitet.
- **Studiekvaliteten skal høynes** gjennom bedre læringsmiljø, læringsformer som fremmer fordypning og samarbeid mellom studentene, og tiltak for å **styrke studentenes muligheter til å gjennomføre sine studier** innenfor gitte rammer.
- Humaniora ved UiO skal videreutvikle sin deltakelse i en av landets største **lektorutdanninger** der mange søker seg til UiO pga. den **faglige styrken** i utdanningen.
- Humaniora ved UiO skal **videreutvikles gjennom strategiske satsninger på integrativ humaniora**, som for eksempel medisinsk humaniora, miljøhumaniora og digital humaniora.
- UiO skal utnytte mulighetene i de tverrfaglige samarbeidsflatene ved å ha **minst én stor tematisk satsning med tyngdepunkt i humaniora**.
- Humaniora ved UiO skal bedre utnytte de muligheter til å **hente støtte til god vitenskap på internasjonale konkurransearenaer** som Horisont Europa.

Historie, kulturarv og estetikk

Kunnskap om fortid, kultur, identitet og komplekse kulturelle endringsprosesser er avgjørende for å forstå nåtiden og bidra til å møte framtidens utfordringer. De humanistiske fagene skaper og viderefører kunnskap om verdens materielle og immaterielle kulturarv – språk, religion, historie, arkeologi, kunst, musikk og litteratur.

Estetikk som læren om det sansemessige, har betydning langt utenfor selve kunstopplevelsen. Vår livsverden er estetisk formet og formidlet, slik også undervisning, forskningsformidling og offentlig informasjon, massemedier, markedsføring og politikk bruker estetiske virkemidler som bidrar til å påvirke oss. Estetiske disipliner utgjør slik en stor del av humaniora ved UiO. Fagene dekker kunst, litteratur, medier og musikk, samt teoretiske emner innenfor estetikken.

UiO er samtidig en viktig kulturinstitusjon, og universitetsmuseene tilbyr mangefasetterte opplevelser til studenter, ansatte og den brede offentlighet. Museene og bibliotekene ved UiO representerer en betydelig interaksjonsflate med publikum og er derfor av stor samfunnsverdi.

Som forvaltere av kulturarv tar UiO et stort ansvar for kunnskapsdeling og blir derfor også utfordret i møte med skoleverk, offentlighet og nye befolkningsgrupper. Kulturarv bidrar til samhold, identitet og estetisk dannelse og opplevelse, men er også gjenstand for politisering. Det er nødvendig å ha et bevisst forhold til hvilken arv vi skal ta vare på for kommende generasjoner, og hvordan vi viser dens relevans. Humaniora ved UiO skaper kunnskap og debatt rundt kultur og historie. Med museene og bibliotekene har UiO også en rekke muligheter og fortrinn som akademisk humaniorainstitusjon. De representerer en viktig arena for direkte samfunnskontakt.

Samarbeid mellom UiOs museer, humanistiske og naturvitenskapelige miljøer rundt kultur- og naturarv kan utvikles videre og styrke UiOs posisjon som landets viktigste kulturarvsforvalter.

Andre kulturinstitusjoner som teatre, museer eller bibliotek er verdifulle samarbeidspartnere som også er synlige i Oslo sentrum og svært sentrale for det nasjonale ytringsrommet.

Mål:

UiO skal opprettholde, utvikle og formidle ekspertise på kultur- og naturarv. Humaniora ved UiO skal bidra med kunnskapsbasert og kritisk tenkning om historie og estetikk. UiO skal videreutvikles som arena for samfunnsintervensjon med historisk bevissthet og dybde.

Tiltak:

UiO skal arbeide politisk i relevante kanaler for at Norges forskningsråd utvikler program og utlysninger rettet mot natur- og kulturarv, med en målsetning om en forsknings- og utdanningsportefølje som gjenspeiler aktive samarbeidsflater.

UiO vil fortsette arbeidet gjennom The Guild og/eller andre relevante kanaler for å integrere humaniora i Horisont Europa (og påfølgende satsninger).

UiO skal arbeide for styrket relevans for historiske og estetiske fag ved UiO gjennom satsning på kontakt med arbeidsliv og synliggjøring av det forskningsnære som relevant for studentenes karriere også utenfor academia.

UiO skal tydeliggjøre campus som historisk forankret interaksjonsflate med samfunnet.

Kunnskap og skole

Produksjon og bruk av kunnskap foregår alltid i kulturelle, historiske og språklige kontekster, hvor humanistiske perspektiver er avgjørende. En av humanioras styrker ligger i studiet av møtene mellom ulike tradisjoner og ulike institusjoner. Slike studier kan imidlertid ikke humanistene gjøre alene, men fordrer samarbeid med andre kunnskapstradisjoner også på UiO. De samfunnsvitenskapelige miljøene peker seg ut som særlig relevante i denne sammenheng. UiOs museer og bibliotek er dessuten sentrale kilder til ulike kunnskapstradisjoner.

Humaniora bidrar til å reise en kunnskapsbasert debatt om verdigrunnlag, normative kilder og tilhørighet innenfor en videre global og europeisk kontekst, der historiske og samtidige, teologiske og filosofiske kilder gjøres til gjenstand for kritikk og samtidig blir en ressurs for å fortolke vår tid.

Studentene ved de humanistiske fagene får fortolkningskompetanse og etisk kompetanse som ofte etterspørres i arbeidsliv og offentlighet, og som er en naturlig del av de ferdigheter som ligger i en dannelse for det 21. århundret.

Skolen er humanioras viktigste grenseflate mot samfunnet. De humanistiske bidragene gir elevene kunnskap om hvordan vi har blitt de vi er, og forståelse for de utfordringene som samfunnet står overfor. Humaniora bidrar også til at elevene utvikler gode ferdigheter i lesing, skriving og evne til å uttrykke seg muntlig slik at de kan delta aktivt i samfunnets demokratiske offentlighet. Elever, studenter og arbeidstakere møter humaniora i et livslangt læringsløp: i den 13-årige grunnopplæringen, høyere utdanning og voksenopplæring. Humanioras samfunnsoppdrag i skolen omfatter både utdanning av lærere, utvikling av fagene og læreplan- og læremiddelutvikling. Humaniora er en viktig bidragsyter til lærerutdanningene ved UiO [faktaboks]. For forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen spiller humaniora en betydningsfull rolle.

Mål:

UiO skal videreutvikle sin programportefølje slik at den sikrer tverrfaglighet, forskningsnærhet, kontakt med skole og arbeidsliv, og forbereder studentene på et samfunns- og arbeidsliv i stadig raskere endring.

Tiltak:

UiO skal utvikle nye former for tverrfaglig utdanning, f.eks. gjennom honoursprogram på tvers av eksisterende masterprogrammer. Administrative strukturer skal legges til rette for å gjennomføre slike prosjekter.

UiO skal videreutvikle de humanistiske studieretningene i Lektorprogrammet og samarbeidet om programmet. UiO skal være en viktig bidragsyter til etter- og videreutdanning for lærere i humanistiske fag gjennom Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling i skolen (FIKS).

Språk- og kulturkompetanse

Språk er grunnlag for forståelse. UiO har forskningskompetanse i en lang rekke språk og flere kulturområder. Den faglige bredden og styrken innen humaniora gir UiO en særskilt god mulighet til forskning på store kulturelle og ideologiske endringsprosesser i et langtidsperspektiv. Det er viktig å utnytte denne muligheten gjennom å koble fag til større kunnskapsområder. På UiO ligger det store muligheter for at studier av språk i større grad enn i dag kan kombineres med for eksempel økonomi, statsvitenskap, antropologi, og fag innen naturvitenskapene.

Humaniora ved UiO er en naturlig base for tverrfaglige områdestudier. Med kompetanse på språk, kultur og historie i ulike deler av verden har humaniora spesielle forutsetninger for å beskrive den globale utviklingen, der dynamikken i samspillet mellom ulike faktorer ivaretas. [faktaboks områdestudier] Humaniora står helt sentralt når det gjelder å forstå de utfordringene som reiser seg med migrasjon fra andre deler av verden til Europa og til Norge. Dette potensialet må utvikles og styrkes, samtidig bør det utnyttes bedre ved UiO i et tettere samarbeid mellom humanistiske og samfunnsvitenskapelige miljøer. Kompetanse og forskning på forholdet mellom rett, etikk og politikk på globalt nivå er spesielt relevant i dag.

Forskning på språk, medier, kultur, litteratur, musikk, historie, politikk, etikk, filosofi og religion kan bidra til å forstå bl.a. konflikter, endrede identiteter, skiftende religiøse uttrykk. Humaniora kan fremme verdsetting av kulturelt mangfold, gjennom å forske på og gi bidrag til å opprettholde respekt og forståelse for kulturelle forskjeller, for behovet for å ivareta språk, historie, materiell og immateriell kultur.

Kunnskap om norsk majoritets- og minoritetskultur er viktig å opprettholde og utvikle, men det er også forståelsen for globalt kulturelt mangfold. UiO kan gjennom humanistisk forskning og utdanning bidra til at Norge lykkes som flerkulturelt samfunn, bl.a. ved å videreutvikle en moderne utdanning for religiøse ledere fra ulike trossamfunn.

Internasjonalt ansatte bringer nye perspektiver og styrker med dette de humanistiske fagmiljøene. Samtidig skal UiO være den institusjonen som er fremst i å forvalte og utvikle kunnskap om norsk språk og historie. I dag fordrer også det forskning og studier i flerspråklighet og språkernes funksjon i et kulturelt komplekst samfunn. [faktaboks om SFF-ene der MultiLing fremheves]. Engelsk og moderne fremmedspråk er stadig viktigere i en globalisert verden og i en ny situasjon med språk og maskinlæring, mens kunnskaper i eldre språk gir et nødvendig vindu til vår historie.

Mål:

UiO skal fortsatt ha landets klart beste studietilbud innen språk-studier med kultur-, historie- og samfunnsforståelse, og forvalte porteføljen av fag slik at potensialet som ligger i bredde utnyttes til å etablere kunnskap om områder i takt med endringer i verden rundt oss.

Tiltak:

UiO skal følge opp humaniorameldingens erkjennelse av at de vanskeligste språkfagene, japansk, arabisk og kinesisk, krever lengere undervisningstid og be KD om finansiering til å etablere 4-årige bachelor-grader.

UiO skal utnytte samarbeidsflatene med alliansepartnerne i the Guild for å sikre et fortsatt bredt språktilbud.

UiO skal arbeide politisk i relevante kanaler for at Norges forskningsråd utvikler program og utlysninger rettet mot kulturelt mangfold og politisk mobilisering av kultur/religion i en internasjonal kontekst.

Bærekraftig utvikling og klimautfordringen

Humaniora er livsvitenskap, men det livet som studeres er det menneskelige - det menneskeskapt i samspill og utveksling med naturmiljø, teknologi, institusjoner og kultur. Dagens miljø- og bærekraft-utfordringer krever at forbindelsene mellom disse kunnskapsområdene tenkes og utprøves på nytt i nye forbindelser. Det tverrfaglige fokuset på liv ved Universitetet i Oslo gjennom satsingen på Life Science, åpner for helt nye og banebrytende samarbeidsmuligheter mellom humaniora, naturvitenskap og samfunnsvitenskap.

En av de største og viktigste utfordringene der UiO skal bruke hele sin faglige bredde, er klima- og miljøspørsmålet. Vi mangler fortsatt kunnskap for å kunne løse klimakrisen. Innen natur- og samfunnsvitenskap er klima og miljø godt etablerte forskningsfelt. Vi trenger også humanistisk forskning på hvordan mennesker forholder seg til den kunnskapen som finnes, hvordan folk reagerer på selve klimaendringene, og hvordan man kan tilpasse seg. De historiske vitenskapene viser hvordan mennesker og samfunn tidligere har reagert på dramatiske endringer og gir dybde til forståelsen av vår egen situasjon. Det er behov for en bedre forståelse av hvordan kunnskap brukes og misbrukes, og hvordan den kan motivere til handling. Her er humanistiske perspektiver vesentlige. Med Oslo School for Environmental Humanities har UiO et dynamisk tverrfaglig miljø i miljøhumaniora med stort potensial for å videreutvikle UiOs bidrag til svar på klima- og miljøspørsmålet.

Klimakrisen utfordrer oss som mennesker og menneskehet. Humaniora gir nye og komplementære perspektiver og analyser av klima- og naturendringer og diskursen rundt disse. Humaniora bidrar til å sette begivenheter i sammenheng, forklare årsaker og formulere konstruktiv kritikk av dominerende valg og verdier, samt formulere alternative visjoner for hva et bærekraftig samfunn kan være. En forutsetning for å nå mange av FNs bærekraftsmål er at den internasjonale rettsorden ikke svekkes ytterligere. Ved å fremme systematisk refleksjon rundt det moralske verdigrunnlaget for dagens rettsorden kan UiO bidra til en nasjonal og internasjonal debatt om hvordan den kan forsvares og fornyes.

Mål:

Disipliner og forskere innen humaniora skal være en integrert del av UiOs strategier og satsninger, og delta aktivt i konkret arbeid med FNs bærekraftsmål og klimautfordringene spesielt.

Tiltak:

Satsingen på miljøhumaniora i tverrfaglige forbindelser med samfunnsvitenskapene og naturvitenskapene skal styrkes.

UiOs fagportefølje skal utvikles med sikte på å få et internasjonalt tydelig og for studenter attraktivt studietilbud på tvers av humaniora, samfunnsvitenskap og naturvitenskap relatert til klima og miljø.

Teknologi som kultur- og livsform

Teknologi og teknologiske løsninger er sammenvevet med historiske og økonomiske betingelser, framtidssjonyer og kultur i bred forstand, og kan og må studeres og forstås ved hjelp av humanistiske metoder og i nye tverrfaglige forbindelser. Menneskers bruk av teknologi og forhold til denne krever humanistisk kunnskap om for eksempel bio-etikk og etiske spørsmål knyttet til teknologi og kunstig intelligens.

Humaniora bidrar med viktige perspektiver på det digitale skiftet, historiske og komparative studier av teknologiske transformasjoner og samfunnsendringer, samfunnsmessige konsekvenser og kritiske perspektiver. Nye former for teknologi endrer betingelser for medborgerskap, skaper nye offentligheter, men også utenforskap. Humanistisk kompetanse gir nødvendige forståelser og konstruktive bidrag til disse samfunnsendringene.

Kunstig intelligens stiller i dag mennesket overfor helt særegne utfordringer knyttet til kommunikasjon mellom menneske og datamaskin. De humanistiske fagene spiller en vesentlig rolle i å forstå og løse hvordan samspillet mellom menneske og datamaskin kan fungere. På UiO er det et stort potensiale i et nærmere samarbeid med fag som informatikk og pedagogikk for å utvikle en kollektiv og inkluderende intelligens. [Faktaboks inkl. intelligens]

Digitalisering forandrer hvordan kunnskap produseres og legitimeres i dagens samfunn og endrer livsvilkårene. Dette gjelder ikke bare fremveksten av såkalte falske nyheter, men mer grunnleggende prosesser som definerer hvilken type kunnskap som får legitimitet og evne til å påvirke det offentlige ordskiftet, politiske og institusjonelle prosesser. UiOs fagmiljøer i humaniora, juridiske fag og samfunnsvitenskap kan sammen med teknologimiljøene avdekke premisser for og opplyse om denne utviklingen. Her er det potensiale for forskningssamarbeid på høyt nivå.

Bruken av digital teknologi og digital metodikk blir stadig viktigere i humaniora som forsknings- og studiefag. «Digital humaniora» fordrer metodisk innovasjon og en adekvat forskningsinfrastruktur. Ansvarsforhold og arbeidsdeling internt på UiO og mellom UiO og relevante samarbeidspartnere vil være viktig å få på plass for å finne en mest hensiktsmessig løsning på institusjonelle støttefunksjoner for digital humaniora. Bibliotekenes kompetanse fra biblioteks- og informasjonsfaget er en viktig del av dette arbeidet.

Mål:

Humaniora skal bidra med forskningsbasert kunnskap og utdanning som bidrar til en mer bærekraftig teknologiutvikling i samarbeid med andre fagområder på UiO.

Tiltak:

UiO skal gjøre humanistisk forskning og ekspertise som er relevant for livsvitenskap, IT og teknologi bedre tilgjengelig for disse miljøene ved å opprette ressursentre eller knutepunkter som formidler og bygger broer mellom humaniora og disse feltene. Samarbeid på forskningssiden skal gjenspeiles i utviklingen av studieporteføljen.

UiO skal følge opp anbefalingene i rapporten «Oppfølging av evaluering av humanistisk forskning i Norge» med sikte på anerkjenne humanistisk forskningsinfrastrukturs behov og finne en hensiktsmessig løsning på institusjonelle støttefunksjoner for digitala humaniora.

Demokratisk utvikling

En sentral samfunnsoppgave for et universitet er å utdanne kandidater til å bli gode medborgere. Humaniora bidrar til forståelsen av hva som skaper grobunn for demokrati, et høyt nivå av tillit i samfunnet, samt en åpen og god offentlig samtale. Analytiske og retoriske ferdigheter (retorisk medborgerskap) er en stadig viktigere forutsetning for å delta i demokratiske prosesser. Åpenbare utfordringer er fragmentering, polarisering og en digital kultur der ulike grupper forholder seg til sine egne, men ikke til andre grupper.

Gjennom en nærmest uendelig informasjonstilgang er det en utfordring for mediebrukere å skille mellom troverdig informasjon og relativiserte framstillinger, og falske nyheter sammen med politisk markedsføring utfordrer den demokratiske utviklingen.

Humanistisk forskning undersøker hvordan teknologien påvirker informasjonsflyt og demokratiske prosesser, og utdanning i humaniora fremmer systematisk tenkning, dømmekraft, etisk refleksjon og empati, som en forutsetning for en demokratisk utvikling. Slik kompetanse er en sentral del av et dannelsesbegrep for det 21. århundre.

Spenningen mellom demokratiske folkelige ambisjoner og autoritære regimer er en sentral driver i en konfliktfylt utvikling i mange regioner. Med sin kompetanse på språk, kultur og historie gir humaniora avgjørende bidrag til innsikt her. I en globalisert verden kan humaniora fungere som en motvekt til forenkling og budskap og konfliktskapende gruppetenkning.

Estetiske uttrykk utfordrer og bidrar med alternative visjoner for hva politikk er og for hvem. Humanisters kompetanse på å utforske og beskrive nye estetiske former og relasjoner gir grunnlaget for utforskning av politikk som kompletterer klassisk politisk teori.

På UiO har flere fagmiljøer gjennom den tverrfakultære tematiske satsningen UiO:Norden vært med på å formulere en konstruktiv kritikk av den norske samfunnsmodellen med utgangspunkt i teologiske, litterære, juridiske og filosofiske kilder som etablerer normative impulser og en ny visjon for et økologisk bærekraftig samfunn. UiO har landets sterkeste forskningsmiljø på politisk kommunikasjon, som fokuserer på valgkamp, politisk deltakelse og medienes rolle i demokratiet. Her er det tydelige grenseflater mellom humaniora og samfunnsvitenskap.

Gjennom universitetsalliansen Circle U går UiO inn for et studieprogram der utdanning og forskning i tett samarbeid skal utdanne medborgere som deltar i samfunnets bestrebelser på å løse de store vitenskapelige og samfunnsmessige utfordringene. UiOs humanistiske miljøer vil være en naturlig innsatsfaktor i dette programmet.

[faktaboks om PPE, CELL].

Mål:

UiO skal ha forskning og utdanning i humanistiske fag som bidrar til forståelsen av hva som styrker og svekker demokratiet og demokratiske prosesser.

Tiltak:

UiO har forskningsstyrke på demokratispørsmål i nasjonalt og globalt perspektiv og skal legge til rette for konvergenmiljøer der UiO samler ressurser, lage nettverk, utvikle eksisterende studieprogram slik at forskningsstyrken utnyttes også der.

Eksempler på faktabokser neste sider.

Norges største og fremste humaniorauniversitet

Norges forskningsråds evaluering av humaniora i Norge i 2017 slo fast at UiO er landets største og fremste humaniorauniversitet.

- Høy grad av publisering
- Strategisk tilnærming til forskning
- Av 20 forskergrupper ved UiO var 18 excellent
- Hovedrapporten fremhevet disse som blant de verdensledende forskningsgruppene:
 - o FourMs (estetiske studier)
 - o MultiLing (nordisk språk og litteratur)
 - o Politisk, sosial og ideologisk forandring i Midtøsten (moderne og klassiske språk, litteratur og områdestudier)
 - o Barndom og oppfatninger om barndom i historien (historie, arkeologi og kulturstudier)
- Over halvparten av NFR-finansiering til humaniora i Norge.

QS World University Ranking by subject 2019

- Filosofi nr 25 i verden; sammen med antropologi det høyest rangerte enkeltfaget ved UiO.
- Medievitenskap blant 50 beste i verden for syvende år på rad
- Teologi blant 50 beste i verden siden rankingen inkluderte teologi i 2017
- Lingvistikk, arkeologi og historie blant de 100 beste

[Siter kilden din her.]

ERC og nordisk samarbeid

På flere europeiske arenaer skårer UiOs humanioramiljøer godt, særlig når det gjelder utvikling av unge forskere.

ERC Starting grants

I 2019 lå UiO på topp i Norden og samarbeidsorganisasjonen [the Guild](#) med 5 starting grants innen HUMSAM.

Maria Sklodowska Curie Actions

Takket være målrettet innsats med faglige møteplasser for unge forskere gikk alle UiOs 9 MSCA-stipender i 2019 til humaniora.

Forskerskolen Dialogues with the past

The Nordic Graduate School in Archaeology, 'Dialogues with the Past' (DIALPAST), is a well-established research school for PhD students from the Nordic countries, Kiel, St.Petersburg and the Baltics. Through world-class courses DialPast promotes international network-building amongst PhD students, integrating archaeological networks across national, disciplinary and institutional boundaries.

Nordisk hovedstadssamarbeid om ph.d.

Et samarbeid mellom hovedstadsuniversitetene i fire av de nordiske landene. Samarbeidsavtalen gjør det mulig for ph.d.-studierende å ta kurs på de andre involverte universiteter:

- Stockholm Universitet, Humanistiska fakulteten
- Universitetet i Oslo, Det humanistiske fakultet
- Helsingfors universitet, Humanistiska fakulteten
- Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet

[Siter kilden din her.]

Sentre for fremragende forskning

UiOs humanioramiljøer er dominerende innenfor humsam-feltet.

CSMN (2007-2017)

Forskning som identifiserer og utforsker normativitet i menneskelig handling, henholdsvis rasjonalitet, moral og språklig kommunikasjon.

- Filosofi, lingvistikk

MultiLing (2013-2023)

Kunnskap om muligheter og utfordringer ved flerspråklighet slik at samfunnet effektivt kan forvalte språklig mangfold og at individer kan få utvidet sitt kommunikative handlingsrom.

- Lingvistikk, sosiologi, psykologi, pedagogikk, antropologi og hjerneforskning

PluriCourts (2013-2023)

Forskning om internasjonale domstolars legitimitet. Hvordan kan og bør internasjonale domstoler reagere og hvordan reagerer de faktisk.

- Rettsvitenskap, statsvitenskap, filosofi

RITMO (2018-2028)

Forskning på rytme, tid og bevegelse skal avdekke de grunnleggende kognitive mekanismene som ligger til grunn for menneskers rytme og tidsopplevelse.

- I skjæringspunktene mellom humaniora og naturvitenskap, kunst og vitenskap, og med anvendelse av avansert teknologi.

[Siter kilden din her.]

Lektorprogrammet ved UiO

Fire av fem studieretninger i det femårige Lektorprogrammet er humanistiske, og et flertall av studentene i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) har humanistiske fag.

Studieretningene

Engelsk

språk, litteratur og samfunn i den engelsktalende verden:

- uttale og språkstruktur
- eldre og nyere tekster
- britisk og nordamerikansk historie og samfunnsforhold

Fremmedspråk

Språk, litteratur, religion og etikk og samfunn:

- fransk
- spansk
- tysk

Kultur- og samfunnsfag

- Historie, samfunnsfag, religion og etikk

Nordisk

- norsk og nordisk litteratur og språk i samspill med medier og kulturelle ytringer innenfor en større global kontekst
- norsk som andrespråk for det flerkulturelle klasserom

[Siter kilden din her.]

Tverrfaglige områdestudier

UiO:Norden

- samler forskere fra humaniora, samfunnsvitenskap, medisin og naturvitenskap som søker å fremskaffe ny viten om det nordiske i en internasjonal kontekst.
- gir ny kunnskap om de nordiske landenes historiske forutsetninger, utfordringer, paradokser og framtidsmuligheter
- kobling av studier og forskning, eks. Nordic Music/Nordic Sounds om musikk og identitet

Senter for islam- og midtøstenstudier

- innsikter fra språk- og litteraturvitenskap, religionshistorie, historie, antropologi og statsvitenskap til å forstå utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika

Sør-Asia

- studier av religion og politikk og politisk kultur i en av verdens mest folkerike regioner.

Øst-Asia

- språk, kultur, historie, sosialantropologi. Kinastudier utgangspunkt for miljøhumaniora.

Senter for slaviske og østeuropeiske studier

- kunnskap om Russland og de postsovjetiske statene, Sentral-Europa og Balkan: språk, kulturer og samfunn

[Siter kilden din her.]

Humaniora ved UiO på tvers av faggrenser

Honours-programmet bachelor

- Realfag og humaniora
- Tverrfaglige team og prosjektarbeid
- Kullpesifikt tema som er aktuelt i samfunnsdebatten og vitenskapen
 - o 2019: Kunstig intelligens

Politikk, filosofi og økonomi bachelorprogram

- Opprettes fra 2020
- Utdanning som kobler til høy forskningsstyrke i fagene filosofi, statsvitenskap og samfunnsøkonomi

Klart språk bachelorprogram

- Språk og offentlig forvaltning
- Språkets rolle for demokrati og rettsikkerhet

Masterprogram flerspråklighet

- Under etablering

Peace and Conflict Studies masterprogram

- Kunnskap og analytiske ferdigheter for å analysere konflikter i verden i dag.

ATTR (Authoritative Texts and Their Reception)

- en nasjonal forskerskole støttet av NFR som samler juridiske fag, humaniora og teologi
- forum for teoretisk og metodologisk refleksjon relatert til tekststudier
- interdisiplinær feedback på avhandlingsarbeidet

Centre for Philosophy and the Sciences

- En interdisiplinær møteplass for humaniora og naturvitenskap, med vekt på matematikk, liv og språk.

[Siter kilden din her.]

Digital humaniora og nærliggende fag på UiO

Norghistorie.no

- et nettsted som formidler historie på et lett forståelig språk

Flexphil

- gratis nettkurs i exphil

[Samlinger og manuskripter](#)

- Stedsnavn, middelaldermanuskripter, matrikler

[Norsk folkeminnesamling](#)

- Kulturhistorisk nasjonalarkiv som består av tekst- og bildemateriale etter over 300 samlere

[Det virtuelle Ibsensenteret](#)

- Tekst, bilde, lyd, manuskripter, bibliografi, database over oppsetninger, oversettelser

[Språk](#)

- Korpus, leksikalske databaser, ordliste, om språkvansker
- [Ordbøker](#)

[CELL – Den digitale jurist](#)

- forbereder jusstudenter på en fremtid hvor de skal administrere rettslige prosesser med teknologi, ha grunnleggende digitale ferdigheter og som jurister aktivt støtte utviklingen av nye teknologiske prosesser på tvers av disipliner

sitsim.no

- Lokasjonsbasert historiefortelling

[POLKOM](#)

- Valgkamp og sosiale medier
- Medier og demokrati
- Politisk retorikk og strategisk kommunikasjon

[Siter kilden din her.]

Kunstig intelligens, kollektiv og
inkluderende intelligens

[Kollektiv og inkluderende intelligens](#) ser menneskelig og kunstig intelligens i sammenheng, herunder hvordan mennesker og maskiner skal samhandle, utfylle og forbedre hverandre.

UiOs første kull Honours-studenter utforsker kunstig intelligens i et tverrfaglig og forskningsnært perspektiv.

[Siter kilden din her.]